

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קיה

ערב שבת קודש
פרשת ויחי
י"ג בטבת התשע"ו
שנת ה'קהל

יוצא לאור עלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

יום סגולה? – יום ההילולא של הרמב"ם ז"ל¹⁰.

(מתחילת ספר שמות), ואפילו לא הענין, התיבה
שוכבי"ם!... כי עיקר התיקון עלידי תעניתים אלו
כבר נסתיים בדורות הראשונים⁷.

יום שישי

כ' בטבת⁸

גם בפרשיות "תרומה, תצוה" – פרמ"ג בא"א ס' תרפ"ה. ויש
המתענים כל זה רק בשנה מעוברת, ומהם יש אומרים להתענות
גם בפרשיות ויקהל ופקודי – מג"א שם) וראה במפורט בלוח דבר
בעתו.

(7) ספר השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 185, עיי"ש.

(8) ולא כ"ד בטבת (כנדפס בטעות בס' צמח דוד [ומשם לס' מגדל
עז עמ' רנ]) – לקוטי שיחות כרך כו עמ' 26 הערה 1. ביאור הקשר
בין כ"ף (כתר, עשרים) לרמב"ם מופיע בסה"ש תש"נ ח"א עמ' 245

ובסה"ש תנש"א ח"א עמ' 242 הערה 27 ובשוה"ג, ועוד.
(9) ס' השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 195. סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 258
הערה 77.

(10) בשנת תשמ"ה (לראשונה מאז תיקן הרבי את שיעורי הרמב"ם
היומיים) התקיימה ביום זה התוועדות לכבוד הילולא דהרמב"ם
(תורת מנחם – התוועדות ח"ב עמ' 1016). בשיחות הקשורות
לתאריך זה הדגיש הרבי פעמים רבות את הקשר והמשותף בין
הרמב"ם ואדמו"ר הזקן וספריהם בנגלה ובנסתר (ראה גם שיחת
כ"ד טבת בלקוטי שיחות הנ"ל). ההוראה היתה בדרך כלל שזהו
זמן מסוגל לקבל החלטות טובות ללכת בדרכיהם, ולהתחיל
לקיימן, ולכל לראש תוספת קביעות עיתים בלימוד תורתם,
ובמיוחד בלימוד שיעורי הרמב"ם היומי.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

התוועדות: "בעמדנו ב'שבת חזק' - צריך כל אחד ואחד מישראל לחזק את עצמו ובני ביתו וכל הנמצאים בסביבתו... ככל ענייני יהדות... "וכדאי לקשר זה עם התוועדות מיוחדת... כמנהג בכמה הקהילות קדושות בישראל, שבשבת חזק מכינים הגבאים 'קידושא רבא', ובוודאי יחזקו ויחדשו מנהג זה בכל המקומות. בהתוועדות יוסיפו באמירת דברי תורה (וגם קבלת החלטות טובות...), ויוסיפו בשמחה לגמרה של תורה"⁵.

יום חמישי י"ט בטבת

מדברי הרבי: "בספרי היסוד של חסידות חב"ד (תניא, תורהאור ולקוטי תורה) לא נזכר כלל על דבר תעניות שובבי"ם [ת"ת]⁶ בשבועות אלו

ס' פד בבדי השולחן ס"ק כב הוסיף ע"ז את הטענה "שהברכה היא לעולה, ולא שייך שהוא יאמר לעצמו". אמנם באג"ק ח"ד עמ' יד השיב על כך הרבי: "אמירת העולה לתורה 'חזק חזק ונתחזק' - לא חשיב הפסק, כי הוא שייך לקריאת הסיום (ראה ש"ע אדה"ו סקס"ז ס"ט*)", וגם הוא [העולה] אומר [עם הקהל, ומברכס], כי נוסחא שלנו [שלא כמנהג צרפת בעבר והספרדים כיום] היא 'ונתחזק', עכ"ל.

* שם איתא שהפסק מענייני הסעודה אינו מעכב **בדיעבד** בין ברכה לאכילה; ו"מותר לכתחילה אם אי אפשר בעניין אחר", ואכן, ע"פ דברי הרבי בהתוועדות תשמ"ז ח"ב עמ' 254 הערה 31 - מוגה - "שאמירת הברכה קאי גם על העניין ד'חזק', עיי"ש. הרי זה ממש כמו שכתב הרבי בספר המנהגים ס"ע 105 בעניין מנהגו באמירת היה"ר על התפוח בר"ה בין הברכה לאכילה: "וכיוון דא"א בענין אחר, הווי כדעבד". וע' גם בשו"ת יביע אומר ח"א האו"ח ס' ט.

(5) ספר השיחות תש"נ ח"א עמ' 233, עיי"ש.
(6) שבועות אלו כונו "שובבי"ם", ר"ת של שמות הפרשיות "שמות וארא... משפטים", ובשם האריז"ל מובא שימים אלה מסוגלים לתקן פגם היסוד. בד"כ מתענים בימי ה' בשבוע. ויש נוהגים בשנה פשוטה להתענות שובבי"ם, ובשנה מעוברת שובבי"ם ת"ת (דהיינו

שבת קודש פרשת ויחי י"ד בטבת

שחרית: קריאת התורה¹: בזמן קריאת הפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את כל ספר בראשית (וכן בסיום שאר חומשי תורה), מנהגי ישראל (האשכנזים) לעמוד². בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריו הקורא: "חזק חזק ונתחזק³ וגם העולה לתורה אומר זאת⁴.

(1) לעניין קריאת "חמשה מקראות שאין להן הכרע", שאחד מהם הוא 'ארור' דפרשתנו (מטז), ראה ב'התקשרות' גיליון תמו עמ' 18 שקוראים כפי הטעמים הרגילים, אלא שאולי יש מקום לקרוא במהירות, עיי"ש, ועצ"ע (אגב, חידוש השערי אפרים (גטו) בזה "שלא לעשות הפסק" הובא גם בלקוטי מהר"ח, סדר קה"ת דשבת, בפרשתנו).

(2) רצוי שהקורא יפסיק קימעה לפני תחילת הפסוק (עכ"פ עד שיסיקו היושבים לעמוד), כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק - ראה לוח 'דבר בעתו'.

(3) ראה רמ"א ס"ס קלט שהביא מבית יוסף בשם אורחות חיים מלונל מנהג שאומרים לכל המסיים לקרות בתורה בכל פעם 'חזק', והביא באבודרהם סדר קריאת התורה של שבת בשם אבן הירחי, שכתב שזה מנהג צרפת ופרובינציה, ואילו מנהג ספרד [היה] לומר כן רק כשמסיימים כל ספר וספר מחומשי התורה. וראה המובא באורחות חיים להרה"צ מספינקא שם. ובפרי חדש שם כתב שהאמירה היא ע"פ מאמר רז"ל: "ארבעה צריכים חיזוק: **תורה** ומעשים טובים, תפילה ודרך ארץ" (ברכות לבג). וראה מאור ושמש פ' פקודי בטעם הכפילה ג"פ.

וראה בעניין זה ברשימות' (חוברת קנה עמ' 6, יומן מנ"א תש"א. רשימת היומן עמ' תג), בשם כ"ק אדמו"ר מהור"צ, שהטעם לאמירה זו הוא "כדי לכלול עצמו עם המאמינים הפשוטים", חיזוק **"להתחיל** ספר חדש", ולשאלת הרבי שאם כן, הרי זה הפסק - כיוון שעוסק בספר **הבא** ולא בזה שסיימוהו - היה המענה מפתגם הרוג'ובי שכל התורה מהווה "תיבה אחת", עיי"ש.

רגילים לומר 'ונתחזק' ז' בצירי, עליאף שבמקור הביטוי בפסוק בשמואלב י"ב (וכמזוין בס' שולחן הקריאה לברכות לבג), מנוקד: 'ונתחזק' ז' בפתח (ראה בארוכה בעניין 'חזק', ב'התקשרות' גיליון תרכ"ו הערה 1).

(4) ספר המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד. בס' שולחן הקריאה פכ"א כתב, שהעולה לא יאמר זאת מחשש הפסק, ובקצות השולחן

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ג בטבת ה'תשע"ו - כ' בטבת ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ג בטבת	נוסח ברכת המזון. ברוך אתה.. אשיש בי"י. נחלתי עדותיך וגו'. ספר זמנים והוא ספר שלישי.. הלי שבת.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה' תרומות.. בפרקים אלו. פרק א.	שם: נוסח ברכת המזון. ברוך אתה.. אשיש בי"י. מ"ע קנד.
ש"ק	י"ד בטבת	פרק ג-ה.	פרק ב.	מ"ע קנד.
א'	ט"ו בטבת	פרק ו-ח.	פרק ג.	מל"ת שכ.
ב'	ט"ז בטבת	פרק ט-יא.	פרק ד.	מל"ת שכ.
ג'	י"ז בטבת	פרק יב-יד.	פרק ה.	מל"ת שכב.
ד'	י"ח בטבת	פרק טו-יז.	פרק ו.	מל"ת שכב.
ה'	י"ט בטבת	פרק יח-כ.	פרק ז.	מל"ת שכא.
ו'	כ' בטבת	פרק כא-כג.	פרק ח.	מל"ת שכא.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן וצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ג בטבת	4:33	5:21	5:44	6:47	9:08	11:41	12:11	4:41.9	5:09
ש"ק, י"ד בטבת	4:34	5:22	5:44	6:47	9:08	11:41	12:11	4:42.6	5:09
א', ט"ו בטבת	4:34	5:22	5:45	6:48	9:09	11:42	12:12	4:43.2	5:10
ב', ט"ז בטבת	4:34	5:23	5:45	6:48	9:09	11:42	12:12	4:43.8	5:10
ג', י"ז בטבת	4:35	5:23	5:46	6:48	9:10	11:43	12:13	4:44.5	5:11
ד', י"ח בטבת	4:35	5:23	5:46	6:49	9:10	11:43	12:13	4:45.2	5:12
ה', י"ט בטבת	4:35	5:24	5:46	6:49	9:11	11:44	12:14	4:45.8	5:12
ו', כ' בטבת	4:36	5:24	5:47	6:49	9:11	11:44	12:14	4:46.6	5:13

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
ויחי	4:06	5:22	4:20	5:23	4:09	5:21	4:24	5:25
שמות	4:10	5:26	4:24	5:28	4:14	5:25	4:29	5:30

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט
מול: המרכז לעזרי שליוחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000
טל' 0722770100, פקס: 03-9606169
אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הרמב"ם והסולטן

להלן תרגום חופשי ממכתב ששיגר הרבי לחסן השני, מלך מרוקו בשנת תשמ"ה, לרגל חגיגות יום הולדת שמונה מאות וחמישים של הרמב"ם • מוגש בזה לרגל יום הילולת הרמב"ם שחל השבוע בכ' בטבת

ב"ה, כ"א באייר, תשמ"ה...
שלום וברכה:

יש לי הכבוד והעונג לשגר להוד מלכותו ברכות כנות ואיחולים לבכיים בקשר ליום ההולדת ה-850 של המורה והחכם המהולל, הרופא והפילוסוף המפורסם, הידוע בעולם בתור 'מיימוניהס', ובראשי התיבות של שמו היהודי, רבי משה בן מיימון - רמב"ם.

יום הולדתו של הרמב"ם בי"ד בניסן, בערך בשנת (4895 - 1135), היה ההזדמנות לחגיגות ברחבי העולם בכל המדינות החופשיות, יחד עם קהילות יהודיות בכל המקומות, כולל הקהילה היהודית ההיסטורית בארץ המבורכת של הוד מלכותו. הוד מלכותו וכל אזרחי מרוקו גרמו לזיקה מיוחדת עם טקס זיכרון היסטורי זה, מכיוון שזה מתקיים במדינה שלכם, ובעיר פס, ששם הרמב"ם מצא מחסה, עם משפחתו, מפני אי-סובלנות דתית. בפס היתה להרמב"ם ההזדמנות לפתח את הידע שלו ברפואה, בשיתוף פעולה עם רופאים ערבים חשובים, אשר עמדו לימינו באופן טוב כאשר התיישב בסופו של דבר בקהיר ונקרא לכהן כרופאו האישי של הסולטן סאלאדין ומשפחת המלוכה. תחת פטרונו של הסולטן, הרמב"ם היה מסוגל להמשיך לכתוב את יצירותיו המהוללות, בערבית ובעברית, אשר זיכו אותו במקום בולט בקרב המהוללים שבבני האדם בכל הזמנים.

משמח מאוד שיכולים לערוך השוואה בין העמדה האדיבה של משפחת המלוכה כלפי הרמב"ם בזמנו של הרמב"ם ובין העמדה של היהדות בת זמננו תחת שלטונו הנדיב של הוד מלכותו, שממשיך את המסורת של אביך המהולל, הוד מלכותו המלך מוחמד החמישי זכרונו לברכה.

למעשה, באווירה תורמת זאת, השלוחים התרבותיים שלנו יחד עם הקהילות היהודיות במרוקו, שמונהגים בידי מנהיגים רוחניים יוצאים מן הכלל, ומנהיגים מן השורה, ובראש ובראשונה ידידנו הכי נכבד, אדם בעל התמסרות והישגים יוצאים מן הכלל, מר דוד עמאר, נשיא הקהילה היהודית בקזבלנקה, והמזכיר הכללי של ועד הקהילות היהודיות במרוקו - היו מסוגלים לייסד ולנהל שורה של מוסדות חינוכיים ותרבותיים ראויים לשבח, אשר במשך השנים הקימו תלמידי-חכמים גדולים ומנהיגים רוחניים. [...] האזרחים היהודים, כמו כל אזרחי מרוקו, נתברכו למעשה במונרכייה מהוללת, אשר חכמתה וטוב ליבה נזדווגו להחלטה בלתי-ניתנת לערעור כלפי עקרון החירות והדמוקרטיה, מתוך התמסרות אישית לטובתם של כל האזרחים ולמורשת של ארץ המערב במרחק הגדול ביותר.

ה' יתברך ימשיך להרעיף ברכות נדיבות על הוד מלכותו ועל משפחת המלוכה, ועל כל העם במרוקו, במידה מלאה של בריאות ושלווה, הן בגשמיות והן ברוחניות.

יורשה לי לסיים בנושא שבו הרמב"ם פותח ומסיים את ספר ההלכה שלו, "משנה תורה", ביחס לכך שהידיעה של האלוקות היא הבסיס לעתיד המין האנושי; העולם האידיאלי שבו אין שום קנאה ולא תחרות בין יחידים ואומות, אלא רק שלום, צדק וטוב לב תחת ה' אחד.

בברכה,
[ח"ק]

"זרעו בחיים" - גם אם נראה אחרת

מדוע את הלימוד ש"יעקב אבינו לא מת" לא למדו חז"ל מפסוק בפרשתנו אלא מפסוק המדבר על "זרעו"? • כיצד אפשר לומר שכל בני-ישראל הם "זרעו בחיים", בעוד רבים מבני-ישראל אינם במצב זה בגלוי?! • הלימוד המיוחד מ"עצמות יוסף" המצוים "בארון במצרים" • וההוראה לגבי כל יהודי בכל הדורות, ולדורנו זה במיוחד - כי רק בקירוב בדרכי נועם יוכל להיות "זרעו בחיים" גם בגלוי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" - "זיחי יעקב", "חי הוא לעולם".
וכיוון שחז"ל למדו ש"יעקב אבינו לא מת" ("זיחי יעקב") מזה שהכתוב "מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" (ולא מהכתוב בפרשתנו⁸ בנוגע ליעקב עצמו "ויגוע ויאסף אל עמיו", "ומיתה לא נאמרה בו"⁹) - מובן, שעניין "זיחי יעקב" ("יעקב אבינו לאמת") תלוי ב"זרעו", שעלידי זה ש"זרעו בחיים" אף הוא בחיים".

ויש לומר שזהו הטעם שעניין זה נאמר ביעקב ("יעקב אבינו לא מת"), ולא באברהם ויצחק - כי, "זרעו בחיים" שייך ביעקב שזרעו בשלימות ("מטתו שלימה"¹⁰), מה שאין-כן אברהם ויצחק

א. סיום וחותרם ספר בראשית, ספר ראשון¹ שבתורה - שלאחרי זה מכריזים "חזק חזק ונתחזק" (כמנהג ישראל² בסיום וחותרם כל הספרים, החל מספר הראשון, ספר בראשית), שרומז על החיזוק וההתקשרות³ של בני-ישראל בכל ענייניהם - הוא בפרשת "זיחי", "זיחי יעקב"⁴.
והעניין בזה:

בנוגע ל"זיחי" יעקב מציינו עילוי גם לגבי אברהם ויצחק - כדאיתא בגמרא⁵ "יעקב אבינו לא מת... וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא... מקרא אני דורש, שנאמר⁶ ואתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים,

(1) כמרומו בשמו - "בראשית" - מלשון ראשית (ראשון).
(2) ראה ש"ע או"ח סו"ס קלט ובנ"כ. הנסמן בלקו"ש חכ"ה עמ' 474.

(3) וג"פ ("חזק חזק ונתחזק") - שהחיזוק גופא הוא באופן של חזקה, "בתלת זימני הווי חזקה" (ב"מ קו, רע"ב. וש"נ).

(4) להעיר שבכ"מ נקראת הפרשה בשם "זיחי יעקב" (רמב"ם בסדר תפלות כל השנה בסוף ספר אהבה).

(5) תענית ה.ב.
(6) ירמיה ל.י.

(7) פרש"י תענית ש.ס.
(8) מט.לג.
(9) כפירוש רש"י על הפסוק (פשוטו של מקרא) "ויגוע ויאסף, ומיתה לא נאמרה בו, ואמרו חז"ל "יעקב אבינו לא מת" - שכוונתו למארז"ל בתענית שם, אלא, שבתענית למדו זה מהפסוק ("מקרא אני דורש") ש"מקיש הוא לזרעו". וראה גם תוד"ה יעקב תענית שם: "וכן משמע מדכתיב ויגוע ולא כתיב וימת".
(10) פרש"י פרשתנו מז, לא.

הזה לאהבה לאלוקות.

"על אחיך" – לאחר שהשבטים כבר ביררו את חלקם, לפי מדרגתם ומעלתם, אזי בא ה'בירור שני' של יוסף. כי יוסף, שהיה נשמה דאצילות, היה בכוחו לברר גם בירורים שאחיו לא היו מסוגלים לברר.

(לקוטי תורה דברים דף פ, עמ' ב)

האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים (מט,א)

ואגידה לכם: ביקש לגלות את הקץ, ונסתלקה ממנו שכינה... (רש"י)

אף-על-פי שבפועל מנע הקב"ה מיעקב לגלות את הקץ לבניו, מובן שכיוון שיעקב היה מרכבה לרצון העליון, הרי גם ה'ביקש' שלו היה כפי הרצון העליון. יתרה מזאת, ידוע שבקשת צדיק אינה חוזרת ריקם, ובפרט כשהדבר נכתב בתורה, שאז זו הוראה נצחית לכל הדורות.

ביאור הדברים: כשם שיעקב ביקש לגלות את הקץ, כך גם עלינו לרצות ולבקש שיהיה 'גילוי הקץ' – ביאת המשיח. כמאמר "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". בקשה זו עצמה נותנת סיוע ועידוד רב בעבודת הבורא. כנראה במוחש, שכאשר אומרים ליהודי כי "הנה הנה משיח בא", "ווי וואַנט משיח נאו" (=אנו רוצים משיח עכשיו) – הרי זה מעורר אותו ומזרזו לבטל מעליו כל עניין שיכול לעכב חס ושלום את הגאולה.

(לקוטי שיחות כרך כ, עמ' 228)

יהודה אתה יודוך אחיך ידך בעורף אויביך (מט,ח)

לקמן בפסוק י' נאמר "לא יסור שבט מיהודה גו" והכוונה היא על דוד ושלמה. הקדמת "ידך בעורף אויביך" ל"לא יסור שבט מיהודה" רומזת לכך שעוד קודם ביאת המשיח (שיהיה מזרע דוד ושלמה), והיינו כבר בזמן הגלות, נזכה למצב שאימה ופחד יפלו על שונאינו.

(קונטרסים חורף תשל"ח, עמ' 110-111)

גור אריה יהודה (מט,ט)

כמה מהשבטים נמשלו כאן לבהמות וכמה לחיות (יהודה – אריה, יששכר – חמור, נפתלי – אילה, בנימין – זאב).

משמעותם הפנימית של הדברים:

החיות מסמלות מצב של תוקף והתגברות באהבת ה', העלאה מלמטה למעלה; כנאמר (יחזקאל א), "ופני אריה אל הימין" שזה בחינת 'רצוא'. ואילו בהמות מסמלות קבלת עול מלכות שמים, המשכה מלמעלה למטה; כדכתיב (שם), "ופני שור מהשמאל", עניין ה'שוב'.

כלומר, השבטים שנמשלו לבהמות – עבודתם היא בבחינת 'שוב'. לדוגמה: יששכר, שנמשל לחמור, עבודתו היתה ביגיעה בתורה, שעניינה המשכה מלמעלה למטה, מתוך קבלת-עול מוחלטת – "כחמור למשא".

לעומתם, השבטים שנמשלו לחיות – עבודתם היא בבחינת 'רצוא'. לדוגמה: בנימין שנמשל לזאב, על שם המזבח שהיה בחלקו (שהיה 'טורף' את הקרבנות, כזאב שטורף את קורבנו). עבודת הקרבנות היא – העלאת הבהמה הגשמית למעלה.

(אור-התורה, בראשית, עמ' 1984)

אחד ואחד מבניישראל, האנשים והנשים והטף, עד סוף כל הדורות²⁰, בכל הזמנים והמצבים ובכל המקומות, הוא "בחיים", חיים אמיתיים, כמו שכתוב²¹ "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים"²², על-ידי תורתו, "תורת חיים"²³, ומצוותיה עליהם נאמר²⁴ "וחי בהם".

ב. לכאורה יש מקום לשאלה: הרי מצינו בדברי

שיצאו מהם ישמעאל ועשו¹¹, ולכן, גם עניין "הוא בחיים" (שנעשה על-ידי זה ש"זרעו בחיים") שייך ביעקב דווקא¹².

וההסברה בזה¹³ – מידתו של יעקב היא מידת האמת, כמו שכתוב¹⁴ "תיתן אמת ליעקב"¹⁵, ותכונת האמת שנמשכת וחודרת בכל הדרגות (מלמעלה מעלה עד למטה מטה) בכל התוקף והשלימות, ולכן "זרעו" (שכולל זרעו וזרעו עד סוף כל

גם במעמד ומצב ד"מצרים", שיש "מצרים לישראל", נמצא

העצם דבניישראל בשלימות "בארון", כדבר המונח בתוך

ארון סגור מכל הצדדים שאי-אפשר לפגוע בו

ימיישראל בכל הדורות (וגם בדורנו זה) שיש כמה מבניישראל שלא רואים אצלם בגלוי ההנהגה על-פי התורה ומצוות בחיי היום-יום, ואם כן איך אומרים ש"זרעו" (כל זרעו²⁵) בחיים?"

והמענה לזה – מפורש בדברי הגמרא:

לאחרי שהגמרא אומרת ש"יעקב אבינו לא מת" – באה שאלה: "וכי בכדי ספדו ספדנייא כו", כלומר, איך אפשר לומר ש"יעקב אבינו לא מת", הרי בפועל ובגלוי "ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא". והתירוץ על זה – "מקרא אני דורש, שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", כלומר, כיוון ש"מקרא אני דורש", כן הוא האמת (ש"הוא בחיים"), וזה ש"חנטו חנטייא כו" – "נדמה להם שמת, אבל חי הוא"⁷.

ומזה מובן גם בנוגע ל"זרעו בחיים" – שכיוון

(הדורות¹⁶) בחיים", ועל-ידי זה מתגלה הנצחיות של חיי יעקב (גם בעולם-הזה¹⁷), "אף הוא בחיים". ועל-פי זה מובן תוכן החיזוק וההתחזקות ("חזק חזק ונתחזק") של בניי ישראל בסיום וחיותם ספר בראשית, ספר ראשון (ובמילא גם החיזוק הראשון והעיקרי) שבתורה – הסך-הכל (סיום וחיותם) של ספר בראשית שבו מסופר תולדות חייהם של האבות¹⁸, אשר, "מעשה אבות סימן ונתנית כוח) לבנים"¹⁹ – "ויחי יעקב", "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" – שבוה מרומז ש "זרעו" של יעקב, כל

11 פסחים נו,א.

12 ראה חדא"ג מהרש"א לתענית שם: "מש"ה נקט יעקב טפי מאברהם ויצחק) כמו שהוזכר בקרא בהקישא, דלא שייך אלא ביעקב להקישו לזרעו, משא"כ באברהם ויצחק משום זרעו ישמעאל ועשו".

13 ראה גם לקו"ש חכ"ו עמ' 8. וש"נ.

14 מיכה בסופו.

15 ראה תורת לוי"צ לתענית שם (ס"ע ז') ש"אמ"ת ליעקב"ב הוא תיבות יעקב"ב ל"א מ"ח".

16 ובוה גופא – כל אחד ואחד מישראל, שהרי, אם חסר ח"ו אצל אחד מישראל (בדור אחד), אין זה אמת.

17 שהרי בנוגע לעוה"ב אין חידוש בדבר. וראה חדא"ג מהרש"א שם: "אם שלא מת בנפש... אמאי נקט יעקב טפי מאברהם ויצחק".

18 "ספר הישר", "ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים" (ע"ז כה,א).

19 ראה תנחומא לך-לך ט. ב"ר פ"מ, ו.

20 ראה אגה"ק ס"ז: "נשמתו (של יעקב)... כלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם".

21 ואתחנן ד,ד.

22 ראה זוהר פרשתנו (רטז,א): "ויחי יעקב... ועמך כולם צדיקים... מ"ט בגין דמתדבקין בגופא דמלאכ דכ'ואתם הדבקים גו' חיים" (הובא באוה"ת פרשתנו עמ' שנד).

23 ראה אבות דר"נ ספל"ד.

24 אחרי יח,ה.

25 ראה לעיל הערה 16.

פרשת ויחי

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה (מז,כח)

...הראשונים לא היו חיים, שהרי אמר כי ארד אל בני אבל שאולה (בעל הטורים)

בהיות אדמו"ר ה'צמח צדק' ילד קטן, פירש לו מורו פסוק זה (על-פי דברי בעל הטורים): "שבע עשרה השנים הטובות ביותר של יעקב היו בארץ מצרים".

שאל ה'צמח צדק' את סבו, אדמו"ר הזקן: הייתכן שיעקב אבינו, בחיר שבאבות, מבחר שנותיו היו במצרים, ערוות הארץ?

ענה לו אדמו"ר הזקן: כתיב (בראשית מו) "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה", ואמרו במדרש תנחומא (באבער) "אמר רבי נחמיה: להתקין לו בית תלמוד שתהא שם תורה, ושיהיו השבטים הוגים בתורה". כשלומדים תורה – מתקרבים להקב"ה (גשנה' מלשון הגשה וקירוב), ואז גם אם נמצאים במצרים אפשר להיות "ויחי" (בחיים אמיתיים).

(היום יום ח'י טבת עמ' יב)

* * *

המשמעות הפנימית של שאלת ה'צמח צדק':

'מצרים' מלשון מיצר וגבול, מצב שאינו מאפשר גילוי אלקותו יתברך הבלי גבול. עבודת האדם היא יציאת מצרים – לצאת מכל המצרים והגבולים, ולעבוד את ה' יתברך ללא מגבלות. אם כן – הייתכן שמבחר שנותיו של יעקב היו במצרים דווקא?

תשובת אדמו"ר הזקן היתה, שעלידי לימוד התורה אפשר שיהיה 'ויחי' גם ב'מצרים', כי התורה, שהיא בלי גבול, מגביהה את לומדיה מעל ומעבר לכל מדידה והגבלה.

(לקוטי שיחות כרך י, עמ' 163-165)

* * *

אך עדיין קשה: מדוע היו מבחר שנותיו של יעקב במצרים?

אלא עלידי זה שיעקב התקין ישיבה במצרים, 'ערוות הארץ', זכה לעילוי של "יתרון האור מתוך החושך".

אולם, אדמו"ר הזקן לא אמר במפורש דבר זה לנכדו. כי את הילד צריך לחנך שצריכים להתרחק מן הרע ולא לבוא במגע אתו. אין להסביר לילד, העומד בתחילת חינוכו, את היתרון הבא מהפיכת החושך לאור.

(לקוטי שיחות כרך י, עמ' 160)

ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך (מח,כב)

"שכם" – רומז לאהבה לענייני העולם, כדכתיב (בראשית ט), "וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית", ונאמר (מלכים א יח) "ואתה הסבות את ליבם אחורנית".

"שכם אחד" – בכוחו של יוסף להפוך את בחינת 'שכם' לבחינת 'אחד'; להפוך את האהבה בענייני עולם

בפועל היפך התורה אינה אלא עניין חיצוני מפני ש"תקפו יצרו הרע", ואילו רצונו הוא "להיות מישראל". לעשות כל המצוות כו", ולכן, מבלי הבט על מעמדו ומצבו בפועל ובגלוי, "ישראל הוא", ויש לו שייכות לכל התורה כולה³⁰, כמו שכתוב³¹ "תורה ציווה לנו משה מורשה קהילת יעקב" – "ירושה" אינה תלויה בהנהגתו של היורש, כי אם, במציאותו בתור יורש, להיותו

שמפורש בקרא²⁶ שהמעמד ומצב של בני ישראל בכל הדורות (עד לדור האחרון של הגלות שבהם תקויים ההבטחה "כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים") הוא באופן ש"זרעו בחיים", בוודאי כן הוא באמת, ואם ישנם כאלה שטוענים שיש כמה מבני ישראל שאינם מתנהגים על-פי תורה ומצוות בחיי היום-יום – אין זה אלא ש"נדמה להם" שחסר ח"ו בעניין "זרעו בחיים",

הדרך היחידה לקרב ליבם של בני ישראל לאביהם שבשמים,

בפרט בדורנו זה, היא ההוכחה בדרכי נועם ודרכי שלום,

מתוך אהבת ישראל דווקא, "יוכיחן משה שאוהבן"

מזרעו של יעקב³² ("קהילת יעקב").

ג. ויש לומר, שעניין זה מרומז בסיום וחותם פרשת "ויחי יעקב" – "ויישם בארון במצרים"³³: "בארון במצרים" – היו "עצמות יוסף" כל זמן שהיו בני ישראל במצרים, ובצאתם ממצרים כתיב³⁴ "וייקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד אלוקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה אתכם", כמו שכתוב בסוף פרשתנו³⁵ "וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד אלוקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה".

ויש לומר על-דרך הרמז – ש"עצמות יוסף" רומז על העצמות (עצמות מלשון עצם הדבר³⁶) של בני ישראל (כל ישראל נקראים על שם יוסף,

אבל האמת היא ש"זרעו בחיים". זאת ועוד: כיוון ש"מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", הרי, הטענה שיש חלישות וחסרון בעניין "זרעו בחיים" (ויש לומר – אפילו באחד מזרעו²⁵), היא פגיעה, רחמנא ליצלן, בעניין "הוא בחיים", בחיים של יעקב!

וההסברה בזה (שבכל מעמד ומצב "זרעו בחיים" ועלידי זה "אף הוא בחיים") – על-פי מאמר רז"ל²⁷ "אף-על-פי שחטא ישראל²⁸ הוא", וכפסק-דין הרמב"ם²⁹ "מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצווה או לעשות עבירה". הוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו", היינו, שהנהגתו

26) ולא רק באופן של דרש ("מקרא אני דורש") – שהרי, הדרש הוא "מקיש הוא לזרעו", היינו, שהדרש מלמדנו ש"אף הוא בחיים" כמו ש"זרעו בחיים", אבל בנוגע ל"זרעו" אין צורך בדרש, כיוון שמפורש בקרא.

27) סנהדרין מו, רע"א.
28) "ישראל" דייקא – שם המעלה דיעקב, ע"ש "כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל" (וישלח לב,ט). נוסף לכך שגם השם "יעקב" הוא אותיות יו"ד עקב, שרומז שגם במעמד ומצב של "יעקב" (ועד ש"ידו אוחת בעקב עשו") נמשך וחודר היו"ד – אות ראשונה (ראש התיבה) דשם הוי", חלק הוי" עמו יעקב חבל נחלתו" (האזינו לב,ט), ועד שזוהי מציאותו של יהודי – יו"ד.

29) הל' גירושין ספ"ב.

30) ומרומז גם ב"ישראל (הוא)" – ר"ת יש ששים ריבוא אותיות לתורה (מגלה-עמוקות אופן קפו).

31) ברכה לג,ד.

32) להעיר, שיעקב עניינו תורה, כמ"ש "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל" (תהלים עח,ה).

33) ראה גם לקו"ש חכ"ה עמ' 476 ואילך. חכ"ו עמ' 85 ואילך.

34) בשלח יג,יט.

35) נכה.

36) כמו בגוף האדם – שעצם מבנה הגוף הוא (לא הבשר והגידים כו') ע"י העצמות.

כמו שכתוב "נוהג כצאן יוסף"³⁷), ופירושו "ויישם בארון במצרים" הוא, שגם במעמד ומצב של "מצרים", שיש "מצרים לישראל"³⁸ (החל וכולל המיצר ש"תקפו יצרו הרע"), נמצא העצם דבני-ישראל ("עצמות יוסף") בשלימות – "בארון", כמו דבר שמונה בתוך ארון סגור מכל הצדדים ששום דבר אינו יכול לפגוע בו.

ועוד:

ארונו של יוסף קשור עם ארון הברית, כמאמר רז"ל³⁹ "כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היו שני ארונות הללו... מהלכין זה עם זה", ויש לומר הרמז בזה – שהארון המגן על עצם בני-ישראל הוא ארון הברית, שבו נמצאים הספר תורה והלוחות, "חרות על הלוחות"⁴⁰, אותיות החקיקה, ש"הם מיניה וביה והן דבר אחד ממש עם האבן שנחקקו בו", עד שאי-אפשר להפריד ביניהם⁴¹, היינו, שהקשר של יהודי עם התורה הוא באופן שהתורה חקוקה בו ומתאחדת עמו למציאות אחת, ומבלי הבט על מעמדו ומצבו בגלוי (גם כאשר שייכותו לארון הברית היא בהעלם⁴²) לא שייך להפריד ח"ו בין יהודי לתורה, כיוון שזוהי מציאותו האמיתית, ובלשון הזוהר⁴³ "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד".

ד. ומזה למדים הוראה בנוגע לאופן שבו נעשה חיזוק בני-ישראל ("חזק") במצרים, בזמן הגלות, "כל המלכיות (גליות) נקראו על שם מצרים"³⁸, עד לגלות זה האחרון, שמצד קושי ואריכות הגלות שלא בערך לשאר הגלויות, יש צורך בחיזוק גדול יותר:

חיזוק בני-ישראל בזמן הגלות נעשה על-ידי ההכרזה "ויחי יעקב", ש"יעקב אבינו לא מת.. מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", כלומר הדגשת מעלתו האמיתית של כל אחד ואחד מישראל (זרעו של

(37) תהילים פ, ב ובפרש"י.

(38) ב"ר פט"ז, ה.

(39) סוטה יג, ט"א.

(40) תשא לב, טז.

(41) לקו"ת ר"פ בחוקותי ור"פ חוקת. ובכ"מ.

(42) להעיר מהעניין דגניזת הארון (רמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ד. וראה לקו"ש חכ"א עמ' 156 ואילך).

(43) ח"ג עג, א.

יעקב) מצד מציאותו ש"ישראל הוא", שלכן מבלי הבט על מעמדו ומצבו בגלוי יכול וצריך לגלות את מעלתו האמיתית (על-ידי זה שישוב בתשובה, ויקיים התורה ומצוותיה במעשה בפועל) – שעל-ידי זה מחזקים ומעודדים את רוחו לבוא למעמד ומצב של חיים ("זרעו בחיים") אמיתיים גם בפועל ובגלוי.

לעומת זאת, כשמדגישים ומבליטים את החיסרון של אלה מבני-ישראל שלעת-עתה אינם מקיימים תורה ומצוות, ולא עוד אלא שמוסיפים בהפחדות ואיזמים בעונשים קשים, ר"ל ה"ל"ת – לא זו בלבד שלא זו הדרך לפעול בהם (ובכלל) חיזוק בענייני יהדות, תורה ומצוותיה, אלא אדרבה, על-ידי זה מחלישים את רוחם, ויתירה מזה, מרחקים אותם מתשובה, תורה ומצוותיה, כנראה במוחש (ובפרט בדורנו זה) שהדרך היחידה לקרב ליבם של בני-ישראל לאביהם שבשמים היא ההוכחה בדרכי נועם ודרכי שלום⁴⁴, מתוך אהבת-ישראל דווקא – "יוכיחן⁴⁵ משה שאוהבן⁴⁶".

ובהדגשה יתירה בנוגע לדורנו זה – שאלה שלעת-עתה אינם מקיימים תורה ומצוות הם "תינוקות שנשבו", ודינם מפורש בפסק-דין הרמב"ם⁴⁷ ש"בני התועים האלה ובני בניהם

(44) להעיר מפרטי דיני תוכחה – רמב"ם הל' דיעות פ"ו ה"ז ואילך. שו"ע אדה"ז (או"ח סקנ"ו ס"ז ואילך. חו"מ הל' אונאה ס"ל).

(45) דב"ר פ"א, ד.

(46) ראה גם קדושת-לוי פ' בראשית (ד"ה רבותינו ז"ל אמרו) בפירוש מארז"ל (ב"ר ספ"ב) "במעשיהן של צדיקים חפץ ואינו חפץ במעשיהן של רשעים", ש"מעשיהן של רשעים" רומז על עבודת ה' בשנאה וכעס על עוברי רצונו ית', ואעפ"כ, "חפץ יותר במעשיהם של צדיקים שיקרבו כל העולם כולו לעבוד את הבורא ע"י דברי נועם... ולא ע"י כעס... כי דרכו ומידתו של השי"ת הוא טוב, וחפץ שהכל יקרבו אליו ע"י טוב". ושם פ' חוקת (ד"ה הודברת אל הסלע): "יש שני בחינות במוכיח... אחד שמוכיח בדברים טובים, דהיינו, שאומר לכל איש ישראל גדול מעלתו ומקום מקור מחצב נשמתו... וגודל הנחת רוח להבורא יתברך ממצות כל איש ישראל... ויש שמוכיח... בדברים קשים ובדברי ביושים... והחילוק שביניהם, זה שמוכיח... בטוב מעלה את נשמת ישראל למעלה מעלה ומספר תמיד בצדקת ובגדלות ישראל כמה גדול כחם למעלה, וראוי הוא להיות מנהיג על ישראל, וזה שמוכיח את ישראל בדברים קשים אינו בבחי' הזאת".

(47) הל' ממרים פ"ג ה"ג.

גרוזיה, כאשר בין השאר ציינו את יראת-הכבוד שעדיין רוחשים להרב שמואל לויטין – שלושים שנה אחרי עזבו את גרוזיה!

תגובת הרבי היתה: "מכאן רואים כוחו של המשלח!" ('תשורה' פרקש עמ' לד – בשם נכדו הרב שלום דובער לויטין שי').

ייתכן והדברים קשורים בדברים המיוחסים לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב (על פי 'אוצר החסידים' נ.י. עמ' 234), כאשר ר' שמואל נכנס ל'יחידות' הראשונה אחרי נסיעתו הראשונה לגרוזיה, וטען בפני הרבי: קשה להחזיר ביהודים המקומיים מושגים חסידיים מעולמה של חב"ד. תגובת הרבי מוהרש"ב נ"ע היתה: היהודים שמבחינים בשליחו של הרבי, מתארים לעצמם מיהו המשלח!

בשליחות לשיקגו

שליחויות נוספות בשירות רבותינו עשה

הרב לויטין: לדוגמא, בחודש מרחשון תשי"א נסעו הרבנים מוהר"ש לויטין ומוהר"א סימפסון לשליחות מסוימת בשיקגו – לענייני מעמד, ובשובם מסרו לרבי ד"ש מאישים שונים שפגשו. בעקבות כך, ובהתאם לידיעות שקיבל מהם, כתב הרבי (בכ"ז מרחשון) מכתבים לאותם אישים (ראה אגרות-קודש כרך ד' עמודים נ"א).

אחד המכתבים (י"א כסלו תשי"ב – אגרות-קודש כרך כא עמ' קלט) הפונה ליושב-ראש "קרן ההצלה" בשיקגו הרב שמואל ברוידע, פותח הרבי את מכתבו כך:

הרבנים הנכבדים הרה"ג והרה"ח הו"ח נו"ח אי"א נו"מ וכו' וכו' מוהר"ר שמואל שי' לויטין ומוהר"ר אלי' שי' סימפסון סיפרו לי מביקורם אצל מעלת-כבודו שי', ודברו בשבחו בעד יחסו הטוב שהראה לעבודת ליובאוויטש במקצועו ההצלה והחינוך, והבטחתו להיות לנו לעזר על ידי "קרן ההצלה" דמחנו...

האדם רק ללחום נגד הדבר המונע ומעכב ולא להפכו לקדושה) – אלא כל ענינו הוא כלי לרוחניות, לניצוץ קדושה שבו, וממילא הרי הוא "רואה" מלכתחילה את הרוחניות שבו. הבחינה לזה היא, בשעה שייזכר בדברים המבלבלים שהיו מנת חלקו בעבר – האם יעלו בזכרונו ייסורי הגוף שהיו לו אז או דווקא הבלבול לעבודת ה' שנעשה לו כתוצאה מייסורי הגוף, ולא הרגש ייסורי הגוף כשלעצמם.

כאן הוסיף הרבי, והצביע על דוגמא הממחישה רמה כזו בעבודת ה':

...אנשים שאצלם נרגש כן בפועל – יש להזכיר את החסיד הרב שמואל לויטין, שיום זה הוא יום ה"שבעה" לפטירתו.

פעם סיפר לי – המשיך הרבי והדגיש כי היה זה כאשר איש לא נוכח בהחדר ב"770" – אודות תקופת מאסרו בגלות סיביר, מאורעות פרטיים מהתקופה ההיא... ובין הדברים סיפר, שמכיון שלא היו תחת ידו ספרי קודש נתעורר אצלו ספק, האם הנוסח בברכות השחר הוא "הנותן ליעף כח" או "הנותן ליעף כח".

הרבי הפליא ענין זה במאד ואמר: מה נשאר בזכרונו של אותו יהודי לאחר שנים מהגלות והמאסר – דבר שנגע לו ביותר, ולכן לא שלטה בו שכחה – לא הצער והייסורים שבגלות קשה ביותר כמו גלות סיביר, בהעדר צרכים אנושיים מינימליים [נסוף על כללות צער הגלות...], אלא... הבלבול מכך שנוצר אצלו ספק האם אומרים "ליעף" או "לעיף"!!

"וכאן – סיים הרבי – "רואים עד כמה גדולה פעולתם של רבותינו נשיאינו על אלה המקושרים אליהם – שיהיו יכולים להתעלות לדרגא כזו שהדבר הנוגע להם הוא לא צער ייסורי הגוף, אלא הבלבול לעבודת ה'".

השליחות לגרוזיה

במשך השנים תרע"ו-תרפ"ה שימש הרש"ל כשליחו של הרבי מוהרש"ב בגרוזיה אשר העיד עליו "איש אשר רוח בו" (אג"ק מוהרש"ב ח"ה עמ' נ"ט).

ועל תוצאות עבודתו כתב הרבי הרי"צ: "פרי

עבודה ופועל איש יקר רוח, אשר מסר ונתן נפשו על זה בתעמולה עצומה... והלך מדרגא לדרגא" (אג"ק מוהרי"צ ח"א עמ' רכז). ועוד שם:

"בהיותו מסור ונתון אל הכוונה הפנימית באמת ובתמים.. אשר היה כלי לקבלה מה שמסרו ונתנו על ידו" (שם ח"א עמ' כט).

"מהלכי הישיבות והתלמוד תורה שיסד שם בהרבה קהלות הולכים וגדלים תודה לעיל.. הרבה והרבה ילדים וצעירים.. אלפים כן יירבו" (אג"ק מוהרי"צ ח"ד עמ' קסח ואילך).

בליל שמחת-תורה תשכ"ז הזכיר הרבי ברמז את שלוחי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב לגרוזיא, ואת שלוחי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ אשר הוסיף להרחיב את העבודה (ראה 'ספר השליחות', קה"ת תשמ"ז, עמ' 275).

בהמשך לכך, פנה הרבי אל הרש"ל ואמר לו: בשנה הבאה בעזרת ה', יהיו כאן מיהודי גרוזיה! בחודש תשרי תשכ"ח שהו בחצר הרבי שלושת האחים מיכאלשוילי (שיצאו בי' תמוז מגרוזיה), ובהתוועדות יום ב' של ראש-השנה פנה הרבי לפתע בפנים מאירות להרש"ל, ואמר לו:

"נו, באו מגרוזיה?" – התרגשות ושמחה היתה תגובתו של ר' שמואל... כמה שנים קודם לכן, ביו"ד שבט תשכ"ה (תורת מנחם כרך מב עמ' 175), נתן הרבי בקבוק משקה לר' שמואל ולהרש"ל דוכמאן שיחלקו לקהל בשם יהודי רוסיא.

הוראתו של הרבי רש"ב בנוגע לתלמידיו בגרוזיה שימשה יסוד למענה הרבי שכתב בא' ראש חודש אדר שני תשי"א (אגרות-קודש כרך ד' עמ' ר"א). במכתב הממוען לרב אפרים וולף מנהל ישיבת תומכי תמימים בלוד נאמר:

בשאלתו על-דבר לימוד תורת הדא"ח עם הספרדים.. כן מספר הרה"ח הו"ח אי"א נו"מ וכו' מהר"ש ש' לעוויטין ששאל על-דבריה בשעתו את פי כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע בנוגע למדינת גרוזיא, וענה לו שילמדו, וכן עשו בפועל ויש כבר גדולי גדולין מלימוד ההוא.

בשנת תשט"ו ביקרו ברוסיה ובגרוזיה קבוצה מרבני ארצות-הברית, ומששבו ביקרו ב'יחידות' אצל הרבי. הללו דיווחו לרבי על מצבם של יהודי

שהדיחו אותם אבותם ונולדו בין הקראים וגדלו אותם על דעתם⁴⁸, הרי הוא כתינוק שנשבה ביניהם וגדלוהו⁴⁹ ואינו זריז לאחוז בדרכי המצוות, שהרי הוא כאנוס, ואף-על-פי ששמע אחר-כך [שהוא יהודי וראה היהודים ודתם, הרי הוא כאנוס, שהרי גדלוהו על טעותם] . . לפיכך ראוי להחזירם בתשובה ולמשכם בדברי שלום עד שיחזרו לאיתן שבתורה".

* * *

ה. ויש להוסיף, שביטול הפתחון-פה דהשטן והלימוד-זכות על בני-ישראל מודגש ביותר בקשר ובשייכות לדורנו זה:

בנבואת זכריה (שקורין בהפטרות שבת חנוכה) כתיב "ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך השטן ויגער ה' בך הבוחר בירושלים הלא זה אוד מוצל מאש", כלומר, הקב"ה בעצמו גוער בשטן שרוצה לקטרג על בני-ישראל, להיותו "הבוחר בירושלים", על-שם יראה ועל-שם שלם⁵⁰, שלימות היראה⁵¹, שזוהי מציאותו האמיתית של כל אחד ואחד מישראל שנבחר על-ידי הקב"ה ("אתה בחרתנו מכל העמים"), ומוסיף הקב"ה בגערתו על השטן – "הלא זה אוד מוצל מאש", "כלומר⁵² לא נשתיר מישראל כי אם מעט, כאוד שניצל משריפה, ואתה בא לקטרג עליהם שאשחיתם"!!?...

ובנוגע לענייננו: דורנו זה, שארית הפליטה מהשואה שבה נהרגו על קידוש השם שישה מיליון יהודים השם-ייקום דמם, הוא בבחינת "אוד מוצל מאש", "כאוד שניצל משריפה". וחלילה וחס לקטרג עליהם, ועל-אחת-כמה-זכמה בקטרוג חמור, שהנהגתם עלולה להביא שואה נוספת, רחמנא ליצלן היה-לא-תהיה, "לא תקום פעמים צרה"⁵³.

(48) "ונולדו במינות וגידלו אותם עליו" (דפוס רומי וכת"י תימן).
(49) "כתינוק שנשבה לבין הגויים וגידלוהו הגויים על דעתם שהוא אנוס" (שם).
(50) תוד"ה הר – תענית טז, א (מב"ר פנ"ו, יו"ד).
(51) לקו"ת ראה כ.ט.ד. דרושי ר"ה ס.ב. שה"ש ו.ג. ובכ"מ.
(52) פ"י מהר"י קרא עה"פ.
(53) ל' הכ' – נחום א, ט (וראה לקו"ש חכ"ג עמ' 306 הערה 55).

* * *

ו. ויהי רצון – והוא העיקר – שמהדיבור, התפילה והבקשה על הגאולה, נבוא לקיום במעשה בפועל באופן של סמיכת גאולה לתפילה, סמיכות ממש ללא הפסק כלל.

ובכפשוט – שתיכף ומיד ממש יקויים מה שכתוב בסוף פרשת השבוע: "ויאמר יוסף⁵⁴ . . אלוקים פקוד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב⁵⁵, ובאופן של "ויחי יעקב", "אף הוא בחיים" בפועל ובגלוי, כיוון ש"הקיצו ורננו שוכני עפר"⁵⁶, ויעקב (ו"תולדות יעקב יוסף"⁵⁷, וכל הצדיקים) עימהם, ו"כשהוא מקבץ את ישראל מארץ שביים . . יביאנו בגולה כדי לגאול את בניו"⁷.

וכאמור, תיכף ומיד ממש, בזמן ההכנה לקריאה (במנחה) "ואלה שמות בני ישראל⁵⁸, "על-שם גאולת ישראל נזכרו כאן, ראובן, שנאמר⁵⁹ ראה ראיתי את עוני עמי, שמעון, על-שם וישמע אלוקים את נאקתם⁶⁰ . . אשר, על-שם שהיו מאשרין אותן כל שומעי גאולתן וגדולתן, דכתיב⁶¹ ואישרו אתכם כל הגויים כי תהיו אתם ארץ חפץ אמר ה' צבאות, יוסף, על-שם שעתיד הקב"ה להוסיף ולגאול את ישראל . . כשם שגאל אותם ממצרים, דכתיב⁶² והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו וגו'⁶³ – שנוכרים כאן על-שם גאולת ישראל בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

(קטעים מהתוועדות שבת פרשת ויחי (ועשרה בטבת ייהפך לשמחה) ה'תנש"א – התוועדות תנש"א כרך ב, עמ' 112-126 – מוגה)

וש"נ).
(54) ורומז גם על יוסף שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.
(55) נ.כד.
(56) ישעיהו כ, יט.
(57) וישב לו.ב.
(58) ר"פ שמות.
(59) שם ג, ו.
(60) שם ב, כד.
(61) מלאכי ג, יב.
(62) ישעיהו יא, יא.
(63) שמו"ר פ"א, ה.

הצמיחה והגאולה

רחמנות על יהודים המתייסרים בגלות

...העיקר הוא, שמהעניין ד"ויחי יעקב בארץ מצרים" באים תיכף ומיד ממש לשלימות עניין "ויחי" – בארץ־ישראל, בגאולה האמיתית והשלימה.
שהרי כבר מזמן נשלמו "שבע עשרה שנה" בארץ מצרים (גלות), ולא עוד, אלא ש"שבע עשרה שנה" נעשה שבע־עשרה מאות שנה... ולאחרי כן היתוספו עוד מאתיים שנה, ובמילא, צועקים בני־ישראל "עד מתי"..." "וויפל איז א שיעור מאטערן אידן אין גלות"?! (=כמה המידה להתייש יהודים בגלות)... הקב"ה חפץ בהנאה ונחת רוח כו' – "געזונטער־הייד" (=מתוך בריאות)... שיביא את משיח צדקנו, ואז תהיה לו נחת רוח בתכלית השלימות, תענוג בורא ביחד עם תענוג נברא!...
...ולהוסיף, שגודל הרחמנות על בני־ישראל שנמצאים בגלות הוא שלא בערך לגבי גודל הרחמנות שאנו מבינים ומשיגים, ולכן מבקשים מהקב"ה "ברחמך הרבים רחם עלינו" – לפי שהרחמנות האמיתית, אין בכוחנו להשיג, כי אם "ברחמך הרבים" דווקא, בחינת הרחמנות שלמעלה מסדר ההשתלשלות...
...ומכיוון שכן, הרי בוודאי ובוודאי ש"משיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד, בשעתא חדא וברגעא חדא, "משיח נאו", "ארו עם ענני שמיא", ולאמיתתו של דבר – לא זקוקים בני־ישראל ל"ענני שמיא", שהרי בני־ישראל הם בדרגה נעלית יותר מ"ענני שמיא", כך ש"ענני שמיא" הם אלו שזקוקים לבני־ישראל!...

(משיחת שבת־קודש פרשת ויגש, ט' בטבת ה'תשמ"ו; התועדויות ה'תשמ"ו, כרך ב, עמ' 279-280 – בלתי מוגה)

נצחיותו של יעקב

...החזיון על כל זמן משך הגלות עד לגאולה האמיתית והשלימה נעשה על־ידי זה ש"זרעו בחיים" – כיון שנצחיות יעקב מודגשת ומתגלה ב"זרעו", ההמשך והקיום דזרעו זרעו עד סוף כל הדורות בהנהגתם בחיים בחיי יום־יום בדרכיו של יעקב, ועל־ידי זה מתגלה בפועל נצחיות הגאולה העתידה ומקדש העתיד שכנגד יעקב.

ועניין זה מודגש בהמשך הפרשה – "וישתחו ישראל על ראש המטה", "על שהיתה מטתו שלימה", וברכתו לכל י"ב השבטים ("ויברך אותם כולם במשמע") – שבשלימות כל י"ב השבטים (שכוללים כל בני־ישראל) נמשכת ומתגלה נצחיות חיי יעקב ("ויחי יעקב") עד סוף כל הדורות, שבכוח זה יוצאים ועולים מן הגלות אל הגאולה הנצחית.

ויש לומר, שב"זרעו בחיים" מרומז שהגלות הוא עניין של זריעה שכוללת ומהווה התחלת צמיחת הגאולה, וזהו תוכן החזיון על כל זמן משך הגלות, כיון שיודעים שהצמיחה והגאולה נעשית על־ידי הזריעה ד"מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות".

ועל־פי זה מובן הקשר ושיוכות פרשת ויחי לעשרה בטבת – כי, בעשרה בטבת מודגש שהתחלת החורבן והגלות במצור על ירושלים הוא התחלת בניין מקדש העתיד בחוזק ותוקף נצחי, ולכן קורין אז פרשת ויחי, שבה מודגש שהתחלת הגלות בירידה למצרים כוללת ומהווה התחלת הגאולה הנצחית, בדוגמת הזריעה ("זרעו בחיים") שכוללת ומהווה התחלת הצמיחה באופן נצחי.

(משיחת עשרה בטבת ושבת־קודש פרשת ויחי, י"ד בטבת תשנ"ב. התועדויות תשנ"ב כרך ב, עמ' 88-89)

המשפיע הרב שמואל הלוי לויטין

"שליח" "משפיע" ו"רב" – בשלושה כתרים התעטר הרה"ח ר' שמואל הלוי לויטין – בשמשו בשלושת התפקידים תחת שרביט הנהגתם של שלושה מנשיאי חב"ד, הם כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב, כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו • זיכרונותיו מימי מאסרו בגלות שימשו דוגמה לעבודת ה' אמיתית • התמסרות של שליח שגילה את כוחו של המשלח • רשימה ראשונה

מאמרים מהזיכרון...

רשימתנו הבאה תעסוק בהתייחסויות הרבי לתפקידיו של החסיד המפורסם הרב שמואל הלוי לויטין.

הרב לויטין נולד בי"ג מרחשון תרמ"ג ונקרא שמו על־שם כב' קדושת אדמו"ר מוהר"ש (שנפטר בדיוק חודש ימים לפני כן – בי"ג תשרי)!
בהיותו בן שש־עשרה בשנת תרנ"ט הגיע לליובאוויטש, שם שהה ברציפות עד שנת תרס"ד. במשך התקופה היה מן התלמידים הבולטים בנגלה כמו בחסידות, זכה לשמוע את מאמרי כב' קדושת אדמו"ר מוהרש"ב מפי קודשו, ואלה נחקקו במוחו ובנפשו.

כאשר הוציא הרבי לאור (בשנת תש"ט) את מפתח ספרי מאמרי ודרושי אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע – העיר לו הרב לויטין, כי בזכרונו חקוקים עוד 15 מאמרי חסידות ששמע בעצמו, אשר לא נכללו ב'מפתח' שערך הרבי. הרבי ביקש להשיג את אותם מאמרים, ובח' שבט תשי"א כתב על־כך לחסיד הישיש הרב שניאור זלמן בעזפאלאו

(אגרות־קודש כרך ד' עמ' קמח):

בדברי עם הרה"ח וכו' מוהר"ש שי' לויטין על־דבר מאמרי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, העירני על־דבר־זה שבמפתח שנסדר ונדפס על ידי לא נכנסו המאמרים ששמעו בעצמו, והם: משנת תרנ"ט.. משנת תר"ס...
אחר־כך הוסיף הרבי ב'מפתח':
כי ישאלך.. על־פי דברי הר"ש הלוי לעוויטין, ולא ראיתים.

עייף או ייעף?

עד כמה נתעלה בעבודת ה' שלו – ניתן ללמוד מדברים שהשמיע הרבי במהלך התועדות ח"י אלול תשל"ד (תורת מנחם – מנחם ציון כרך ב' עמ' 417). במהלך השיחה דובר אודות שלימות העבודה, לא רק "סור מרע ועשה טוב", אלא גם באופן הפיכת הרע לטוב ("אתהפכא חשוכא לנהורא"), אשר כדי להגיע לזה נדרשת גישה לגשמיות העולם מתוך ידיעה והכרה שהמציאות הגשמית אינה דבר בפני־עצמו (שאו באפשרות